Põlva valla Kiidjärve-Akste matkatee ümbruse kogukonnaala metsatööde plaani arutelu kokkuvõte

Kohtumise aeg ja koht: 12. oktoober 2026, algus kell 16.00, Kiidjärve küla, Sipelgakoloonia tee

Osalesid: RMK kaasamistiimi juht Risto Sepp, RMK varumisjuht Rein Kivioja, RMK Külastuskorraldusosakonna loodusvaht Ülo Leitu, Põlva vallavalitsuse keskkonnaspetsialist Kärt Kolpakov ja üks kohaliku kogukonna liige.

Koosoleku eesmärk: tutvustada Kiidjärve-Akste matkatee ümbruse kogukonnaala metsatööde plaani kavandit.

RMK koostas Kiidjärve-Akste matkatee ümbruse kogukonnaala metsatööde plaani kavandi, lähtudes majandatava metsa vanuselisest ja puuliigilisest koosseisust, kasvutingimustest, külastustaristust, kaitstavatest väärtustest, kogukonna ja kohaliku omavalitsuse ettepanekutest ning 29. juulil 2026 toimunud kohtumise arutelust.

Kiidjärve-Akste matkatee kogukonnaala kohta on koostatud 10 aasta vaatega metsatööde kavand aastateks 2026–2035. Ala paikneb Kiidjärve külas ning kuulub Põlva valla üldplaneeringu järgi kogukonnaalade hulka, mida käsitletakse kõrgendatud avaliku huviga metsana.

Kogukonnaala põhiandmed

Kiidjärve-Akste matkatee kogukonnaala asub Põlva vallas Kiidjärve külas Akste-Häätaru tee ääres. Ala suurus on 290 ha, millest 264 ha on metsamaa. Ala läbib RMK matkatee Peraküla–Aegviidu–Ähijärve haru. Plaani eesmärk on korraldada metsa majandamist nii, et säiliks metsa puhke- ja rekreatiivne väärtus ning arvestataks metsa jätkusuutlikkuse, uuenemise ja kohaliku kasutusega.

Valdav osa alast on majandatav mets: 85%. RMK otsusega mittemajandatav mets moodustab 9% ja mittemetsamaa 6%. Metsadest moodustavad suurema osa erivanuselised männikud (81%); lisaks leidub kuusikuid ja kaasikuid. Vanuseliselt on 55% metsast keskealine, 24% küps ja 21% noor mets.

Arutelu kohapeal:

Kiidjärve-Akste matkatee metsatööde plaanile ei saabunud kohalikult kogukonnalt ettepanekuid. Ettepanekud saabusid MTÜ-delt Roheline Pärnumaa ja Päästame Eesti Metsad.

Enne koosolekut esitatud ettepanekud arutati kohtumisel ühiselt läbi:

1. Kindlasti tuleb säilitada kõrgmets püsivalt. Loodusilmeliste metsade lagedaksraiumine ja uuendusraietega majandamine ei peaks kogukonnametsades olema valik.

RMK vastus: RMK ei välista valikraie laiemat kasutamist riigimetsas, kuid selleks ei ole praegu veel piisavalt pikaajalisi Eesti oludele vastavaid teadmisi. Seetõttu uurib RMK valikraie ja püsimetsakasvatuse võimalusi esmalt teaduslikult kavandatud näidis- ja katsealadel. Katsetulemuste ja pikaajalise seire põhjal saab otsustada, millistes kasvukohtades, milliste puuliikide ja puistustruktuuride korral ning milliste töövõtetega on valikraie metsakasvatuslikult, ökoloogiliselt ja majanduslikult põhjendatud. Kuni piisavate tulemuste kogunemiseni kasutatakse valikraiet riigimetsas kaalutletult, piiratud ulatuses ja konkreetse puistu sobivusest lähtudes.

2. RMK juhatuselt on olnud kuulda, et kogukonnametsad võetakse arvestuslangi arvestusest välja. Oodatakse, et kogukonnametsi ei majandataks puiduvarumise eesmärgil.

RMK vastus: Kogukonnaalad ei osale RMK arvestuslangi arvutuses. Nendel aladel kavandatavad metsatööd, sealhulgas võimalikud uuendusraied, määratakse eraldi kogukonnaala metsatööde plaanis koostöös kohaliku omavalitsuse ja kogukonnaga. Kogukonnaala väljajätmine arvestuslangi arvutusest ei tähenda automaatselt metsa majandamisest ega uuendusraietest loobumist. Tööde vajadust, ulatust ja sobivust hinnatakse iga ala puhul eraldi, arvestades metsa seisundit ja uuenemisvajadust ning ala puhke-, maastiku- ja kogukondlikke väärtusi. Kaasamise käigus esitatud ettepanekud vaadatakse läbi ning metsatööde plaanis tuuakse välja, milliseid ettepanekuid arvestati ja millistel põhjustel.

3. Kuidas arvestatakse väidetavate kaitsealuste liikide, laanekuklaste, vanametsa liikide ning Valgesoo looduskaitseala lähedusest tuleneva võimaliku mõjuga?

RMK vastus: Planeeritud raied vaadatakse enne tööde kavandamist läbi kaitstavate liikide teadaolevate elupaikade ja leiukohtadega kattumise osas. Mõju hindamisel kasutatakse EELISe andmeid, Keskkonnaameti metsade väärtuspõhise majandamise juhist, Maa- ja Ruumiameti ortofotosid, takseerandmeid ning muid asjakohaseid andmeallikaid. Vajaduse korral tehakse paikvaatlus ja kaasatakse metsaökoloog, et kontrollida elupaikade, laanekuklaste pesade või muude kõrge looduskaitselise väärtusega tunnuste esinemist ning määrata vajalikud kaitsemeetmed.

Kui tööde ettevalmistamisel leitakse uus, veel EELISes registreerimata kõrge looduskaitselise väärtusega liigi elupaik või muu oluline loodusväärtus, rakendatakse ettevaatusprintsiibist lähtudes esmast kaitset kuni leiukoha ja vajalike kaitsetingimuste täpsustamiseni. Looduskaitseliste või muude piirangute tõttu raiumata jäetavad langiosad piiritletakse vajaduse korral ka looduses.

Valgesoo looduskaitseala Natura 2000 ala või selle mõjuala puhul teeb Keskkonnaamet enne metsateatise kinnitamist kavandatava tegevuse mõju eelhindamise. Kui eelhindamise tulemusel ei ole võimalik välistada kahjulikku mõju ala kaitseväärtustele, siis tegevust ei lubata. Tegevuse lubamise korral võib Keskkonnaamet seada tööde tegemisele täiendavaid tingimusi.

RMK arvestab raiete planeerimisel lisaks üksikute leiukohtade kaitsele ka metsamaastiku ökoloogilist terviklikkust. Selleks hinnatakse raiete ajalist ja ruumilist hajutatust ning jälgitakse vana metsa osakaalu hoidmist maastiku tasandil, et toetada vanade metsadega seotud liikide elupaikade ja populatsioonide püsimist. Raietöödel säilitatakse elustiku mitmekesisust toetavaid struktuurielemente, sealhulgas säilikpuid, säilikpuude gruppe, lamapuitu, puhverribasid ning võimaluse korral alusmetsa ja looduslikku järelkasvu. Säilikpuude grupid paigutatakse eelistatult koos teise rinde ja alusmetsaga ning kaitsealuste metsaliikide elupaikadesse.

Kaitsetingimustega metsades lähtutakse looduskaitseseadusest, ala kaitse-eeskirjast ja kaitse-eesmärkidest, liikide kaitse tegevuskavadest, Keskkonnaameti tingimustest ning RMK metsade majandamise põhimõtetest. Kui samale metsaeraldisele rakendub mitu erineva rangusega kitsendust, lähtutakse neist, mis seavad majandustegevusele rangemad piirangud.

4. Kuidas arvestab RMK metsade kasutamist matkamiseks, sportimiseks, puhkamiseks ning marjade ja seente korjamiseks?

RMK vastus: Võimalikud meetmed on tööde ajaline ja ruumiline hajutamine, väiksemad langid, ebakorrapärased langiservad, teeäärsete puhverribade ja säilikpuude gruppide jätmine ning sobivuse korral turberaie. Külastuskorralduse tsoonis arvestatakse ka külastuskorraldusosakonna tingimustega. Lahendus kujundatakse kohapõhiselt, sest eri väärtuste säilitamine võib nõuda erinevaid meetmeid.

5. Kuidas välditakse künklikel liivastel aladel erosiooni ning Valgesoo ümbruses pinnase ja veerežiimi kahjustamist?

RMK vastus: Raiete kavandamisel arvestame kasvukoha, niiskuse, reljeefi ja piirangutega. Järskudel nõlvadel ja erosiooniohuga aladel paigutatakse võimalik lageraie kitsa langina paralleelselt samakõrgusjoontega ning liigestatud reljeefil sobitatakse langi kuju maastikuga. Kaitstavatel aladel toimub metsamaterjali kokkuvedu pinnasekahjustusi vältides, eelistatult külmunud pinnasega. Tööde järel kontrollib RMK pinnase, teede, sihtide ja kraavide seisundit ning fikseerib puudused vaegtöödena, millele määratakse järeltegevused.

6. Kas säilikpuud ja puhverribad on piisavad metsa ökoloogiliste, visuaalsete ja tuulekaitseliste väärtuste säilitamiseks?

RMK vastus: Säilikpuud ja puhverribad on RMK kasutatavad leevendusmeetmed, kuid nende sobivus ja paigutus tuleb määrata konkreetse objekti järgi. Säilikpuud jäetakse eelistatult gruppidena koos teise rinde ja alusmetsaga ning väärtuslikesse elupaigaosadesse. Teeäärsete ribade kavandamisel väldime tormihellade ribade teket ja tagame liiklusohutuse. Kogukonnaalal võib vajaduse korral suurendada säilikpuude arvu, jätta metsaserv raiumata või kasutada väiksemaid ja hajusama servaga lanke. Meetmete kombinatsioon lepitakse kokku eraldisepõhise kohtumise käigus.

7. Kuidas väldib RMK raiete liigset koondumist ning vanade metsade osakaalu vähenemist piirkonnas?

RMK vastus: RMK hindab planeerimisel raiete ajalist ja ruumilist koondumist, vaadates kavandatud eraldise ümbruses viimase kümne aasta raieid. Lisaks jälgitakse üle 80-aastaste metsade osakaalu maastikutasandil, et toetada vanemate metsadega seotud liikide ja elupaikade püsimist. Kogukonnaaladel saab kokkuleppeliselt töid ajaliselt ja ruumiliselt täiendavalt hajutada.

8. Miks ei saa kõiki metsi uuendada üksnes loodusliku uuenemise, häilraie või valikraiega?

RMK vastus: RMK eesmärk on tagada metsa uuenemine, elujõulisus ja mitmekesisus. Raievõtte sobivus sõltub puuliigist, kasvukohast, puistu struktuurist ning sellest, kas pärast raiet tekib elujõuline uuendus. RMK põhimõtted näevad ette nii väikelanke, turberaieid kui valikraiet, kuid valikraie laialdase rakendamise kogemus ja pikaajalised kodumaised andmed on piiratud. Püsimetsandus on riigimetsas võimalik ja mõnes puistus ka otstarbekas, kuid praegustel teadmistel põhinevate uuringute järgi ei ole veel tõendatud, et see sobiks laialdaselt kõigile metsatüüpidele või asendaks tavapärast metsauuendamist. Seetõttu on põhjendatud lähenemine rakendada valikraiet piiratud ulatuses katse- ja näidisaladel ning mitte laiendada seda laiemalt enne pikaajaliste uuringute lõppjärelduste valmimist.

9. Kuidas arvestab RMK metsamajandamisel elurikkuse, kliimakindluse ja süsiniku sidumisega?

RMK vastus: RMK arvestab metsamajandamisel elurikkuse, kliimakindluse ja süsiniku sidumisega terviklikult, ühendades loodusväärtuste hoidmise, metsade jätkusuutliku majandamise ja kliimapoliitilised eesmärgid.

Elurikkuse hoidmiseks väldib RMK metsade majandamisel liigset kahjulikku mõju ökosüsteemidele. Ökoloogilise seisundi säilitamiseks hoitakse vajaduse korral alles olulisi vanu metsi ja hajutatakse raieid maastikul. Majandatavates metsades jäetakse raielankidele säilikpuid, mis pakuvad elupaiku eri liikidele nii kasvavate puudena kui ka hiljem lamapuiduna. RMK tegeleb ka elupaikade ja looduskoosluste taastamisega.

Kliimakindluse suurendamisel lähtutakse põhimõttest, et mets peab olema elujõuline ja muutuvates kliimaoludes vastupidav. Selleks tuleb metsade majandamisel säilitada puistute liigiline, vanuseline ja ruumiline mitmekesisus ning vältida metsade seisundit kahjustavaid mõjusid. RMK käsitleb metsade majandamist teaduspõhiselt ning investeerib metsanduslikku teadus- ja arendustöösse, et kohandada tegevusi uute teadmiste ja looduses toimuvate muutustega.

Süsiniku sidumisel arvestab RMK nii metsades ja mullas talletatud süsinikuvaru, iga-aastast süsiniku sidumist kui ka oma tegevusega kaasnevaid kasvuhoonegaaside heiteid. Süsiniku tagavara ja sidumise hindamisel kasutatakse metsakorraldusandmeid. Arvesse võetakse puitses biomassis ja mullas olevat süsinikku ning puistute aastast juurdekasvu, sealhulgas okste, juurte, lehtede, okaste, alustaimestiku ja alusmetsa produktsiooni. Bilansis arvestatakse ka raietega metsast välja viidud ja kasutusse võetud süsinikku.

RMK koostab selle kohta süsinikuraporteid, mille eesmärk on anda ülevaade RMK hallatavate maade süsinikuvarust, sidumisest ja heitest ning toetada organisatsiooni otsuseid kasvuhoonegaaside jalajälje vähendamisel.

Kokkuvõttes tähendab see, et RMK ei käsitle metsa ainult puiduallikana. Metsade majandamisel püütakse üheaegselt hoida elurikkust, parandada metsade vastupanuvõimet kliimamuutustele, säilitada süsinikuvaru ja tagada uute metsapõlvede kasvamine. Konkreetsete metsatööde kavandamisel tuleb neid põhimõtteid rakendada kohapõhiselt, arvestades metsa kasvukohta, puistu seisundit ning ala loodusväärtusi.

10. Kas RMK saab määrata Kiidjärve-Akste kogukonnametsad täielikult mittemajandatavaks?

RMK vastus: RMK põhimõtted võimaldavad jätta majandatava metsamaa eraldisi RMK otsusega mittemajandatavaks, kuid selline otsus vajab eraldi põhjendust. Kogukonnaala staatus üksi ei võrdu mittemajandatava metsaga. Otsuses tuleb koos hinnata õiguslikke piiranguid, looduskaitse- ja pärandväärtusi, puistu seisundit, ohutust, metsakasvatuslikke vajadusi, kogukonna ettepanekuid ning võimalikke leevendusmeetmeid. Seetõttu saab täieliku majandamisest loobumise ettepanekut käsitleda metsatööde plaanis, kuid sellele ei saa anda üldist ja kõiki eraldisi hõlmavat vastust ilma eraldisepõhise analüüsita.

11. Kas Põlva valla üldplaneering ja kogukonnaala staatus välistavad Kiidjärve-Akste metsades uuendusraied ja eeldavad metsade puutumatuna säilitamist?

RMK vastus: Põlva valla üldplaneering ei kirjelda kõrgendatud avaliku huviga metsades uuendusraiete, sealhulgas lageraie ja aegjärkse raie keeldu. Üldplaneering näeb ette, et KAH-ala uuendusraied kooskõlastatakse kohaliku omavalitsusega metsamajandamise kava koostamise käigus. See tähendab, et üldplaneering võimaldab uuendusraiete kavandamist, kuid nende sobivust tuleb hinnata konkreetse ala tingimustest lähtudes.

Üldplaneeringu eesmärk on arvestada riigimetsa majandamisel kogukonna jaoks oluliste metsade väärtustega, säilitada alal erivanuselised puistud ning kujundada puhkamiseks sobiv ja looduslikult mitmekesine mets. KAH-alad ei ole üldplaneeringu kohaselt majandamisest välja arvatud metsad. Samuti ei tulene üldplaneeringust nõuet majandada neid alasid üksnes püsimetsanduslike võtetega või asendada kõik lageraied valikraietega.

Raieviisi valikul arvestab RMK konkreetse puistu vanust, liigilist koosseisu, tervislikku seisundit, kasvukohatingimusi ja metsakasvatuslikke eesmärke. Metsatööde õiguspärasust kontrollitakse ka metsateatise menetluses, mille käigus hindab Keskkonnaamet kavandatud tegevuse vastavust õigusaktidele ja keskkonnanõuetele.

Eeltoodust lähtudes on RMK hinnangul kavandatud lageraie ja aegjärkne raie kooskõlas Põlva valla üldplaneeringuga, tingimusel, et tööde kavandamisel ja tegemisel järgitakse metsatööde plaanis esitatud tingimusi, õigusaktidest tulenevaid nõudeid ning konkreetse KAH-ala väärtuste säilitamiseks määratud meetmeid.

12. Kuidas tagab RMK, et kogukonna ettepanekuid hinnatakse sisuliselt ning kaasamine ei ole üksnes formaalne?

RMK vastus: RMK kogub sisendit vahetult seotud huvirühmadelt. Kogukonnaaladel lähtutakse raietel kogukonnaga sõlmitud kokkulepetest ja kohalike kogukondade kaasamise juhendist. Ettepanekud tuleb dokumenteerida, hinnata ning näidata, millised ettepanekud võetakse arvesse, millised osaliselt ja millised jäetakse arvestamata koos põhjendusega. Arutelu käigus saab täpsustada tööde aega, ruumilist paigutust, langi suurust ja kuju, puhverribasid, säilikpuid ning raieliiki.

Tööde kavandamisel küsiti arvamust kõigilt teadaolevatelt huvitatud osapooltelt. Teated avaldati RMK kodulehel ja Põlva valla kodulehel.

Kokkuvõte

RMK kaalus esitatud ettepanekuid ja on koosolekul osalenutega arvamusel, et Kiidjärve-Akste matkatee ümbruse metsa majandataks järjepidevalt, matkaraja ja puhkeväärtustega arvestades ning eri vanuses metsasid säilitades. Kavandatud raietest moodustavad suurima osa harvendusraied; uuendusraied on koondatud kindlatele eraldistele.
Enne raietega alustamist teavitame e-postiga kogukonda ning Põlva vallavalitsust.

Kokkuvõtteks jäi seisukoht, et RMK metsatööde plaan on kohalolijatele vastuvõetav.

Risto Sepp

RMK kaasamistiimi juht